

PREPORUKE
Unapređivanje ljudskih prava
razgradnjom stereotipa
u obrazovanju kulturi i medijima

EDUKACIJA
za 21. vek

PREPORUKE
Unapređivanje ljudskih prava razgradnjom stereotipa u obrazovanja,
kulturi i medijima

Autori

prof. dr Dubravka Stojanović
prof. dr Snježana Milivojević
prof. dr Aleksandar Baucal
Gordana Pređić
Aleksandar Marinković
prof. dr Marko Šuica

Beograd
2016.

EDUKACIJA za 21. vek

Organizacija Edukacija za 21. vek je nevladino i neprofitno udruženje, osnovano radi unapređivanja obrazovnog procesa. Naša misija je usmerena na stvaranje temelja za savremeno društvo 21. veka na osnovama poštovanja zakona, ljudskih prava, multietičnosti i inkluzivnog obrazovanja.

Edukacija za 21. vek podržava sve akcije i procese inoviranja sistema obrazovanja u skladu sa dokumentima koje je Republika Srbija usvojila na putu u procesu pridruživanja Evropskoj uniji, kao i onim dokumentima i preporukama Saveta Evrope iz oblasti obrazovanja.

U tom cilju naše udruženje organizuje i sprovodi istraživačke projekte u oblasti obrazovanja, stručne skupove, savetovanja, seminare i druge oblike edukacije nastavnika, organizuje prosvetne radnike i druge stručnjake za rad na edukaciji nastavnika u sprovođenju aktivnosti na unapređivanju sistema obrazovanja saraduje sa univerzitetima, školama, stručnim udruženjima i drugim organizacijama u zemlji i inostranstvu koje se bave obrazovanjem.

E: edukacija21@bvcom.net

W: edukacija21.com

F: facebook.com/Edukacija21

T: twitter.com/Edukacija21

FOSTERING HUMAN RIGHTS THROUGH DECONSTRUCTION OF STEREOTYPES IN EDUCATION, CULTURE AND MEDIA

Projekat "Unapređivanje ljudskih prava razgradnjom stereotipa u obrazovanju, kulturi i medijima" usmeren je na povezivanje institucija sistema sa akademskom zajednicom, medijima i nevladinim sektorom sa ciljem da se ukaže na veliku društvenu odgovornost u formiranju javnog mnjenja koje utiče na stavove mladih. Podrazumeva održavanje dva okrugla stola i kreiranje dokumenta, odnosno preporuka za institucije sistema koje bi imale cilj da umanje štetni uticaj stereotipa u društvu. Projekat je sproveden uz podršku Vlade Savezne Republike Nemačke kroz projekat Podrška pregovorima sa Evropskom unijom u Srbiji, koji sprovodi Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH (Nemačka organizacija za međunarodnu saradnju).

Prvi okrugli sto održan je 29. februara 2016. godine. U fokusu diskusije bili su unapređenje demokratskog miljea u Republici Srbiji, sa posebnim akcentom na preuzimanju aktivne uloge državnih institucija u oblasti obrazovanja, kulture i medija za poštovanje ljudskih prava i razvijanje stavova kod mladih.

Drugi okrugli održan je 05. maja 2016. godine. Na njemu je predstavljen nacrt preporuka proisteklih iz diskusije vođene tokom prvog okruglog stola, a koje se odnose na unapređivanje ljudskih prava razgradnjom stereotipa u obrazovanju, kulturi i medijima. Preporuke je sačinio ekspertski tim u sastavu: prof. dr Dubravka Stojanović, prof. dr Snježana Milivojević, prof. dr Aleksandar Bauca, gđa. Gordana Predić, g. Aleksandar Marinković i prof. dr Marko Šuica.

1. Opšti ciljevi projekta:

- Upoznavanje sa skorašnjim i planiranim promenama u sistemu obrazovanja u Republici Srbiji na polju razvijanja kompetencija za život u građanskom društvu.
- Uspostavljanje bliže saradnje između vladinih institucija u oblasti obrazovanja, kulture i informisanja, kao kreatora politike razvoja obrazovanja unapređivanja kulture i poboljšanja medijskog okruženja, sa ciljem poštovanja ljudskih prava i sprečavanja podsticanja stereotipa koji mogu imati društveno nepoželjne uticaje.
- Razvoj platforme za obrazovanje na polju medijske pismenosti, uključujući korišćenje interneta, kao i predlaganje odgovarajućih instrumenata za širenje preporuka (organizacija stručnih seminara za nastavnike, letnjih škola za mlade, kreiranje dodatnih obrazovnih aktivnosti u školama, podrška relevantnim programima u okviru univerzitetskog obrazovanja itd).
- Uključivanje institucija kulture, pre svega, muzeja u obrazovni okvir kao spoljnih stimulativnih učionica za dekonstrukciju stereotipa i dodatno povezivanja obrazovnih sa institucijama kulture.
- Podizanje svesti među različitim društvenim akterima u društvu kroz definisanje liste potencijalno opasnih (istorijskih, političkih, socijalnih, polnih, kulturnih, itd) stereotipa koji bi mogli dovesti do novih ili doprineti obnovi starih / zamrznutih konflikata u Republici Srbiji, ili regionu.

2. Posebni ciljevi:

- Stvaranje liste preporuka o stereotipima iz perspektive obrazovanja, kulture i medija
- Stvaranje konkretnog akcionog plana za širenje preporuka i mogućnosti implementacije u oblasti obrazovanja i kulture uz podršku medija.
- Obezbeđivanje šire društvene podrške kroz saradnju između Ministarstva za obrazovanje, nauku i tehnološki razvoj, Ministarstvo kulture i medija i Ministarstva omladine i sporta u širenju ideja definisanih preporukama.
- Podsticanje daljeg razvoja projekta na regionalnom nivou kroz stvaranje funkcionalne regionalne mreže (u obrazovanju, kulturi, NVO sektor-u) sa ciljem razgradnje stereotipa i poštovanja ljudskih prava.

EDUKACIJA
za 21. vek

PREPORUKE

**Unapređivanje ljudskih prava razgradnjom stereotipa u obrazovanju,
kulturi i medijima**

OPŠTA PREPORUKA:

1. Obezbediti da ciljevi i ishodi obrazovanja, obrazovni i nastavni programi na svim nivoima obrazovanja i udžbenici podržavaju poštovanje ljudskih prava, uspostavljanje humanističkih vrednosti, interkulturalnog dijaloga, prihvatanje i poštovanje raznih vidova različitosti, međugeneracijske solidarnosti, razvoj kritičkog mišljenja i medijsko obrazovanje.

SPECIFIČNE PREPORUKE:

- U programe vaspitno-obrazovnih ustanova predškolskog uzrasta uvrstiti teme i aktivnosti kojima se afirmiše prihvatanje i poštovanje raznih vidova različitosti, tolerancije i međusobnog uvažavanja.
- U nastavne programe osnovnog i srednjeg obrazovanja uvesti teme i sadržaje koji doprinose i podržavaju izgradnju humanističkih vrednosti tj. poštovanju različitosti, aktivnu primenu tolerancije i antidiskriminativnosti u okvirima obrazovnog sistema.
- Izraditi uputstvo za škole kako bi pri planiranju i izradi školskog programa kreirali interdisciplinarnu temu koje podržavaju izgradnju humanističkih vrednosti.
- Uvesti didaktičke koncepte, poput multiperspektivnosti, kako bi većinske i manjinske zajednice učile o pogledima „onih drugih“, čime bi se uticalo na osnaživanje i održivost socijalne kohezije.
- Polazeći od međupredmetnih kompetencija uvesti elemente medijskog obrazovanja koji bi obuhvatali medijsku, digitalnu i informacionu pismenost.
- Podsticati uvođenje interneta u nastavu društvenih predmeta, jer pravilnim planiranjem i primenom didaktičkih pristupa mogu uspešno da se razgrađuju stereotipi i demistifikuju predrasude.
- Izmeniti odgovarajuće zakonske i podzakonske akte koji regulišu status predmeta Građansko vaspitanje kako bi se obezbedilo da svaki učenik u srednjem obrazovanju makar dve godine pohađa Građansko vaspitanje.
- Prilikom razvoja novih programa obezbediti široku participativnost različitih zainteresovanih učesnika (učenici, roditelji, predstavnici civilnog društva, autori udžbenika, nastavnici, psiholozi i pedagozi, univerzitetski nastavnici).
- Osigurati da se u udžbenicima promovišu humanističke vrednosti, tolerancija i poštovanje ljudskih prava.

■ Obezbediti primenu odredaba Zakona o udžbenicima i Standarda kvaliteta udžbenika, Pravilnik o bližim kriterijumima za prepoznavanje oblika diskriminacije od strane zaposlenog, deteta, učenika ili trećeg lica zaposlenog u ustanovi obrazovanja i vaspitanja ("Službeni glasnik RS", broj 22/2016) po kojima sadržaji (vizuelni i tekstualni) ne smeju da diskriminišu, ili dovode u neravnopravan položaj grupe i pojedince. Ukloniti sve sadržaje iz nastavnih programa koji šire negativne stereotipe o pripadnicima romske zajednice i drugih zajednica i obezbediti da afirmativni sadržaji o ovim zajednicama (npr. o romskom jeziku, kulturi, istoriji i tradiciji) budu uključeni u program različitih predmeta, kao i da elementi interkulturalnog obrazovanja budu uključeni u programe različitih predmeta.

■ Razviti kapacitete evaluatora rukopisa udžbenika za prepoznavanja sadržaja kojima se diskriminišu različite grupe i krše ljudska prava širenjem predrasuda i negativnih stereotipa.

■ Promovisati i osnažiti postojeći mehanizam po kojem predstavnici civilnog sektora, ili pojedinci mogu da prijave ZUOV-u i/ ili MPNTR-u diskriminatorne sadržaje u udžbenicima.

OPŠTA PREPORUKA:

2. Jačati doprinos obrazovnih ustanova (predškolske, osnovnoškolske, srednjoškolske, univerzitetske, ustanove za obrazovanje odraslih), u razvijanju tolerancije, razumevanja i poštovanja različitosti, ljudskih prava i društvene inkluzije i kohezije

SPECIFIČNE PREPORUKE:

- Promovisati vrtiće koji u svojim programima neguju duh inkluzivnosti i koji kroz svoje literarne, dramske, likovne, umetničke aktivnosti doprinose razvoju interkulturalnog dijaloga, prihvatanju i poštovanju različitosti i tolerancije.
- Obezbediti kontinuitet između programa i aktivnosti razvijanih na predškolskom nivou, koji se tiču razvijanja tolerancije i poštovanja različitosti sa programima i aktivnostima predviđenim prvim ciklusom obaveznog obrazovanja.
- Preporučiti da škole u svoje godišnje planove i školske programe uključe različite aktivnosti (debate, tribine, okrugle stolove, umetničke projekte, izložbe i dr) na temu afirmisanja ravnopravnosti i razvijanja svesti o negativnim predrasudama i stereotipima i njihovim štetnim posledicama.
- Iskoristiti integrativnu ulogu sporta u okviru školskih aktivnosti za poštovanje ljudskih prava, različitosti i tolerancije.
- Podsticati i podržavati škole u procesu kreiranja programa koji promovišu solidarnost, razumevanje, toleranciju, rodnu ravnopravnost i principe inkluzivnog društva u okviru vannastavnih aktivnosti. Jačati demokratski kapacitet škole isticanjem značajne uloge učeničkog parlamenta i participacije roditelja u aktivnom poštovanju ljudskih prava sprečavanjem diskriminacije, razvojem tolerancije i rodne ravnopravnosti.
- Pokrenuti inicijativu „Škola bez predrasuda“ na osnovu koje bi škole dobile sertifikat posle obuke zaposlenih (kroz saradnju međunarodnih organizacija, organizacija civilnog društva i Vlade RS), a koji bi obavezivao škole i na kasnije redovne aktivnosti iz tog programa.
- Podržati aktivno učešće predstavničkih tela učenika i studenata u razvoju programa rada škole i studijskih programa kako bi oslikavali potrebe mladih za adekvatnim pristupom u učenju o ljudskim pravima i toleranciji.
- Razvijati model dvojezične nastave u višenacionalnim sredinama tj. nastave na srpskom i jeziku nacionalne manjine kao i pružanje podrške školama u nacionalno mešovitim sredinama za učenje jezika društvene sredine.

- Unaprediti postojeće kriterijume i procedure za primenu afirmativnih mera pri upisu učenika iz socijalno ugroženih društvenih grupa u srednje i u visoko obrazovanje, kako bi se omogućila odgovarajuća zastupljenost pripadnika marginalizovanih grupa u različitim profesijama, posebno u profesijama koje su od posebne važnosti za njihovu punu društvenu inkluziju.
- Obezbediti sistem stipendiranja i kontinuirane podrške tokom srednjeg obrazovanja i studiranja (osnivanjem centara za podršku učenicima i studentima na nivou svih državnih univerziteta) koji će biti dostupni učenicima i studentima iz marginalizovanih grupa kako bi se omogućile jednake šanse za sticanje visokoškolskog obrazovanja.
- Podsticati univerzitete da, kada su u mogućnosti, kreiraju nastavne programe i online kurseve koji doprinose unapređivanju ljudskih prava i dekonstrukciji stereotipa, a koji bi bili dostupni javnosti.
- Uključiti studente novinarstva u kreiranje javnih kampanja medijske pismenosti i unapređivanja digitalnih kompetencija, kao sastavnog dela obrazovnog procesa.
- Uspostaviti nagradu za studente za najbolji rad/projekat na temu afirmacije ljudskih prava, razvijanja tolerancije, društvene kohezije u vezi sa prevazilaženjem predrasuda i razgradnjom stereotipa.
- Preporučiti nadležnim ministarstvima da ustanove godišnju nagradu za učeničke multimedijalne radove (osnovne i srednje škole) u kojima se promoviše tolerancija, različitosti i suzbijanje stereotipa, čime bi se razvijala i digitalna i medijska pismenost. Radovi bi bili dostupni na sajtovima škola i ministarstava, a radili bi se svake godine na drugu temu.

OPŠTA PREPORUKA:

3. Razvijati i osnaživati kapacitete nastavnika i stručnih saradnika za realizaciju programa koji afirmišu razvoj kritičkog i analitičkog mišljenja, humanističke vrednosti, toleranciju i poštovanje ljudskih prava.

SPECIFIČNE PREPORUKE:

- Unapređivanje profesionalnih kompetencija kroz inicijalno obrazovanje i stručno usavršavanje nastavnika za realizaciju programa koji afirmišu razvoj kritičkog i analitičkog mišljenja, humanističke vrednosti, toleranciju i poštovanje ljudskih prava.
- Akreditovati programe stručnog usavršavanja nastavnika kojima se razvijaju profesionalne kompetencije vezane za unapređivanje tolerancije, prepoznavanje i aktivnu razgradnju stereotipa u nastavi – obrazovnom procesu.
- Podržati posebne programe za obuku nastavnika i stručnih saradnika za prilagođavanje potrebama mladih iz osetljivih društvenih grupa u skladu sa inkluzivnim principima u obrazovanju.
- U procesu akreditacije različitih programa stručnog usavršavanja obezbediti da programi stručnog usavršavanja budu usaglašeni sa promovisanjem ljudskih prava i podsticanjem ravnopravnosti u različitim aspektima društvenog života (etnička, rodna, kulturna, konfesionalna i sl.).
- Revidirati postojeće standarde kompetencija za profesiju nastavnika i njihovog profesionalnog razvoja definisanjem standarda kompetencija vezanih za razvoj tolerancije, poštovanje ljudskih prava i sprečavanje diskriminacije.
- Podsticati nastavnike na korišćenje interneta i socijalnih mreža radi njihovog povezivanja u socijalne grupe koje redovno preispituju metode nastave podstičući kritičku dimenziju obrazovanja kako bi se doprinelo razgradnji društvenih stereotipa.

OPŠTA PREPORUKA:

4. Jačati doprinos institucija obrazovanja, nauke i kulture unapređenju regionalne saradnje, međusobnog poštovanja i poverenja.

SPECIFIČNE PREPORUKE:

- Uvesti program razmene profesora, učenika i studenata društveno-humanističkih nauka iz zemalja Zapadnog Balkana (sa posebnim naglaskom na naukama koje se bave temama povezanim sa kulturnim i nacionalnim identitetima).
- Uvesti program za finansiranje naučnih istraživanja koja bi bila realizovana od strane timova sastavljenih od mladih istraživača iz Srbije i istraživača iz drugih zemalja regiona, a koji se odnose na istraživanje i negovanje zajedničkih i specifičnih kultura i tradicija.
- Uspostavljanje institucionalnog prekograničnog partnerstva sa posebnim ciljem prevencije diskriminacije i obnavljanja kulturnih veza u regionu preko kojih bi se razgrađivali etnički, verski, društveni, rodni i drugi stereotipi.
- Podsticati i podržavati škole i fakultete da se uključe u regionalne i međunarodne projekte koji doprinose izgradnji međusobnog poštovanja, razgradnji stereotipa i predrasuda.

OPŠTA PREPORUKA:

5. Izrada dugoročne državne strategije razvoja kulture koja bi obuhvatala segment afirmacije ravnopravnosti, tolerancije i poštovanja ljudskih prava, razgradnjom stereotipa u kulturi kroz rad kulturnih i obrazovnih institucija/ustanovaregionalne saradnje, međusobnog poštovanja i poverenja.

SPECIFIČNE PREPORUKE:

- Posebno naglasiti značaj potrebe suočavanja sa stereotipima i njihovim razgrađivanjem u radu parlamentarnih odbora za ljudska i manjinska prava i odbora za kulturu.
- Podstaci Ministarstvo kulture i informisanja na neophodnost formulisanja seta preporuka vezanih za afirmaciju ravnopravnosti, tolerancije i poštovanja ljudskih prava u strategiji kulturnog razvoja.
- Prilikom izrade akcionih planova za implementaciju strategije kulturnog razvoja planirati konkretne aktivnosti koje bi se odnosile na poboljšanje kulturnog ambijenta u državi razgradnjom stereotipa.

OPŠTA PREPORUKA:

6. Podržati institucije kulture u planiranju i realizaciji programa usmerenih na afirmaciju ravnopravnosti, tolerancije i poštovanja ljudskih prava sa posebnim akcentom na razgradnji stereotipa.

SPECIFIČNE PREPORUKE:

- Ministarstvo kulture i informisanja/Sekretarijat za kulturu da preporuči upravnicima kulturnih ustanova da u godišnji program uvrste i organizuju kulturne događaje (predstave, izložbe, koncerte, performanse, letnje škole), koji bi za temu imali afirmisanje ravnopravnosti i tolerancije putem razgradnje stereotipa.
- Uspostaviti nagradni konkurs na godišnjem nivou za institucije kulture, namenjen projektima koji bi afirmisali antidiskriminatornu politiku u kulturi, a koji bi raspisivalo Ministarstvo kulture, kao i lokalne samouprave (gradovi, opštine).
- Obezbediti institucionalnu podršku inicijativama i projektima koje razvijaju toleranciju prema alternativnim životnim stilovima.

OPŠTA PREPORUKA:

7. Razvijati javne politike u sektoru medija u skladu sa principima poštovanja različitosti i tolerancije i uključiti systemske podsticaje za unapređenje kvaliteta i proizvodnju odgovarajućih medijskih sadržaja.

SPECIFIČNE PREPORUKE:

- Javni RTV servisi treba samostalno i redovno da nadgledaju poštovanje programskih obaveza i da analiziraju kvalitet izveštavanja i razvijaju smernice i preporuke o dobrim praksama u nestereotipnom izveštavanju.
- Uspostaviti zahteve za poštovanje i promovisanje različitosti i tolerancije u programskim sadržajima i za komercijalne ponudjače medijskog sadržaja.
- Uspostaviti sistem za podizanje standarda u online komunikaciji (digitalni mediji) u skladu sa principom da ljudska prava imaju isti značaj u online i offline komunikaciji.
- Stimulisati redovne javne debate o rasprostranjenosti i štetnosti stereotipa, predrasuda i medijske diskriminacije u radu odgovarajućih političkih tela (radna tela Narodne skupštine), regulatornih i nezavisnih kontrolnih tela (REM, Ombudsman, Kancelarija poverenika za ravnopravnost) i samoregulatornih tela (Savet za štampu) i objavljivati njihove rezultate i izveštaje.
- Promovisati javne sednice Saveta za štampu kao formu medijskog obrazovanja opšte javnosti o etici, stereotipima i proceduri rada Saveta.
- Uključivanje zahteva za projektno finansiranje medijskih sadržaja u javnom interesu, koji afirmišu različitosti i toleranciju i razvijati posebne programe podrške u proizvodnji ovakvih sadržaja (specijalizovane nagrade, programi profesionalne razmene i slično).
- Predložiti REM-u da obavlja redovni monitoring sadržaja i poštovanja profesionalnih standarda u oblastima u kojima medijski zakoni propisuju posebne obaveze (rodne, etničke razlike, deca i maloletnici) i da ukazuje na štetnost neprofesionalnih izveštavanja u ovim oblastima.
- Obezbediti snažniju podršku nezavisnim regulatornim i samoregulatornim telima u medijskom sektoru i promovisati odluke koje se odnose na opomene izrečene medijima za kršenje novinarske etike kada je u pitanju širenje stereotipa i predrasuda.
- S obzirom da je medijska pismenost zakonom definisana kao javni interes, kroz zakonsku obavezu REM-a da promoviše medijsku pismenost, neophodno je ostvariti saradnju između REM-a, obrazovnih institucija i organizacija civilnog društva u stvaranju okruženja za odgovorno korišćenje medija.

OPŠTA PREPORUKA:

8. Podržati medijsku industriju i profesionalna udruženja u afirmaciji ravnopravnosti, tolerancije i poštovanja ljudskih prava sa posebnim akcentom na razgradnju stereotiparajućih medijskih sadržaja.

SPECIFIČNE PREPORUKE:

- Kao deo kampanje opšte medijske pismenosti, OCD i profesionalna udruženja bi trebalo da stimulišu javne kampanje o značaju i efektima medijskog rada i medijskim procesima (tabloidizacija, komercijalizacija) koji narušavaju ljudska prava.
- Zalagati se za primenu profesionalnih normi, dobrih praksi i evropskih standarda koji afirmišu ljudska prava i toleranciju u svakodnevnom izveštavanju.
- Uključiti u nastavne programe i sadržaje inicijalnog obrazovanja i profesionalnog usavršavanja novinara teme o inkluzivnom novinarstvu (nestereotipno i nediskriminativno izveštavanje), značaju tolerancije, različitosti i afirmacije ljudskih prava za obrazovanje novinara i promovisati ih unutar profesionalne zajednice i opšte javnosti.
- Prilikom zapošljavanja i izbora za upravljачke organe javnih medija i regulatornih tela primeniti kriterijum raznovrsnosti (diversity hiring).
- U okviru profesionalnih udruženja razvijati baze podataka kao što su rodno osetljiva statistika, izveštavanje o deci, arhivska građa o ratovima iz 1990-tih, uporedna evropska praksa u borbi protiv govora mržnje, koje medijima mogu služiti kao resurs za kvalitetnije izveštavanje.

OPŠTA PREPORUKA:

9. Razvijati programe organizacija civilnog društva koji su usmereni na afirmaciju ljudskih prava preko razgradnje opasnih društvenih predrasuda i stereotipa.

SPECIFIČNE PREPORUKE:

- Medijski promovisati programe organizacija civilnog društva koji su usmereni na unapređenje ljudskih prava (postavljanje internet sajta, izrada postera, izložbe i slično).
- Pokretati inicijative sećanja na civilne žrtve nedavnih konflikata bez obzira na etničku ili versku pripadnost, sa ciljem razgradnje različitih etničkih stereotipa.
- Podsticati organizacije civilnog društva da razvijaju programe neformalnog obrazovanja mladih (letnje škole, kurseve, saradnju sa studentskim organizacijama, univerzitetima itd) i dodatnog obrazovanja odraslih usmerene na afirmaciju ljudskih prava i ravnopravnosti.
- Osnažiti organizacije civilnog društva da prijave Savetu za štampu primere diskriminatorskog ponašanja u medijima.
- Uključiti eminentne ličnosti iz oblasti kulture, zabave, sporta, politike u javnu promociju poštovanja ljudskih prava i upozoravanje na štetnost stereotipa.
- Podsticati OCD da se uključe u zakonom predviđene javne debate o programu i na saradnju sa REM-om na promociji medijske pismenosti.

OPŠTA PREPORUKA:

10. Jačati veze i saradnju između organizacija civilnog društva i državnog sektora na programima unapređivanja ljudskih prava razgradnjom kulturnih, etničkih, socijalnih, rodnih stereotipa.

SPECIFIČNE PREPORUKE:

- Podsticati razmenu ideja između akademskih, političkih i profesionalnih institucija i organizacija civilnog društva u oblasti poštovanja ljudskih prava i razvijanja tolerancije.
- Raditi na stalnom otvaranju debate između građana, civilnog društva i države o ciljevima i sadržajima obrazovanja u oblasti istorije, maternjeg jezika, geografije, građanskog vaspitanja, veronauke, likovne i muzičke kulture.
- Promovisati učešće civilnog društva u diversifikaciji sećanja i sprečavanju monopola na interpretaciju prošlosti.

OPŠTA PREPORUKA:

11. U koordinaciji unutar i između Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Ministarstva kulture i informisanja i Ministarstva omladine i sporta, kroz različite programe saradnje povezati škole sa nacionalnim i lokalnim institucijama kulture i kancelarijama za mlade sa ciljem unapređivanja ljudskih prava.

SPECIFIČNE PREPORUKE:

- Obezbediti resurse i prostor institucija kulture za izvođenje posebnih obrazovnih aktivnosti definisanih ciljevima obrazovanja, a predviđenih školskim planovima u cilju poštovanja ljudskih prava, tolerancije i razgradnje stereotipa (muzeje, galerije, lokaliteti od značaja).
- Akreditovati zajedničke seminare za nastavnike i zaposlene u institucijama kulture kojima bi se edukatori senzibilizirali za organizovanje projekata i aktivnosti usmerenih na unapređivanje poštovanja ljudskih prava i antidiskriminaciju.
- Preporučiti ministarstvima da u finansijski plan uvrste otvaranje, moderiranje i održavanje internet platforme za dijalog o sajber nasilju i govoru mržnje na internetu.
- Među učenicima srednjih škola i studentima promovisati programe kancelarija za mlade usmerene ka unapređivanju ljudskih prava, solidarnosti, prevenciji i reagovanju na diskriminaciju.

OPŠTA PREPORUKA:

12. Sugerisati strukovnim udruženjima iz sektora medija, kulture i obrazovanja da stvaraju posebne programe i aktivnosti koji se odnose na afirmaciju ljudskih prava, antidiskriminaciju i toleranciju.

SPECIFIČNE PREPORUKE:

- Podstaći strukovna udruženja da razviju etičke kodekse kojima se podržava poštovanje ljudskih prava, sprečava diskriminacija i afirmiše ravnopravnost.
- Obezbediti stručno usavršavanje edukatora (umetnici, kustosi, zaposleni u sektoru kulture) sa ciljem neophodnosti implementacije različitih aspekata društvene inkluzije u institucijama i projektima iz oblasti kulture.
- Razvijati mrežu strukovnih udruženja koji promovišu ljudska prava.

Немачка
сарадња
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Implemented by:

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

EDUKACIJA
za 21. vek

Edukacija za 21. vek
Cvijićeva 89/4/8 Beograd
T: +381(0)64 18 66 043
E: edukacija21@bvcom.net
W: edukacija21.com